

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

IX. Quod sit objectum voluntatis Dei condonantis peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

ergo facta est aliqua mutatio, non in Deo, qui immutabilis est; ergo in ipso homine; ergo homo debuit retrahere suum peccatum. Hæc obiectio quoad præsens attingit, non habet vim, quia facile pote admitti totum, quod supponit, & dicit, in eo casu dari mutationem etiam physicam ex parte hominis, cui Deus infunderet gratiam sine actu retractionis. An verò possit etiam remitti peccatum sine infusione gratiæ, pertinet ad materiam de iustificatione, ubi ad eam difficultatem respondendum est. Interim videatur P. Suarez *ubi supra cap. 23*, cum quo sententiam affirmantem, ut veriorē suppono.

115. Unica nunc restat difficultas circa doctrinam huius sectionis; nam si potest Deus sine vlla retractione peccatoris condonare peccatum; videtur etiam posse condonare illud antequam fiat, vel quando actu fit, cur enim magis pugnabunt condonatio Dei, peritium actuale quam condonatio Dei, & voluntas habitualiter affecta ad peritium? Quod si semel concedas, posse Deum condonare peccatum quando fit, vel antequam fiat, insurgit difficultas, an ille homo pro illo instanti quo peccat, dicendus sit esse in peccato, an potius non peccare? P. Suarez *lib. 7. de gratia cap. 21. n. 5*, negat id fieri posse, quia peccatum quod remittitur, eo ipso tollitur: non potest autem peccatum tolli quando actu est, quia nihil potest esse simul & non esse; ergo non potest tunc condonari.

116. Cæterum mihi verisimile est, iuxta principia supra posita, non repugnare in ordine ad potentiam absolutam Deum etiam pro illo instanti, vel etiam antequam fiat peccatum, condonare illud: sicut etiam homo antequam ab hoste lædatur, potest, & solet illi remittere iniuriam, quantum ex de se. Sic Deus etiam sciens Petrum cras peccaturum, posset hodie condere, & condonare ius illud, quod ex peccato Petri sibi adveniret ad rationabiliter eum odio habendum; unde adveniente peccato, licet Deus haberet odium circa ipsum peccatum, non tamen in personam Petri propter peccatum, quia iam cessit iuri rationabili ad illud odium Petri. Tunc autem Petrus procul dubio, quando actu peccaret, actu peccaret & actu macularetur actualiter per peccatum actuale & actu amitteret gratiam sanctificantem, propter oppositionem, quam habet ex natura rei cum peccato actuali, ut suppono, ceterum non esset inimicus Dei, id est non terminaret actum inimicitiae Dei in ipsum: imo pro illo eodem instanti diceretur Petrus peccator actualis, & peccatum illud esset à Deo condonatum: hæc enim duo non repugnant, ut videmus inter homines, posse simul vnum offendere actu alium, & ille, qui offenditur potest actu condonare, vel condonasse illam offensam: neque enim remitti peccatum est ex cōceptu suo essentiali, quod non sit peccatum, sed quod non sit habitualiter, peccaret ergo homo actu, quia actu operaretur contra Dei præceptum, offenderet Deum, & quantum est ex se, daret illi ius ad rationabile odium ipsius; adhuc tamē illa offensa esset condonata, quia Deus cessasset iuri ad rationabiliter indignandum contra hominem propter illam offensam, quem modum dicendi olim à me traditum video placuisse iam aliquibus Theologis non vulgaribus, & ideo libentius in eo persisto. Petrus, transacto actu peccati, an maneret ille homo peccator, an potius iustus sine alia retractione, vel condonatione? Respondeo maneret vique ex vi præcedentis condonationis, sicut si post peccatum commissum Deus illud condonaret. Quare ex natura rei sine alio Dei favore maneret non peccator: non enim esset peccator actualis, quia peccatum actuale iam perit; neque etiam habitualis, quia pec-

catu habituale consistit in iure illo Dei ad rationabile odium peccatoris, seu in peccato præterito non condonato; in illo autem casu iam esset condonatum: quare tunc non resisteret reatus culpæ habitualis ex actuali; non tamen recuperaret tunc habitum gratiæ sine alio novo favore, quia hic habitus ex natura rei fuit expulsum per culpam actuale; nec deberet reddi ex vi præcisæ condonationis, quia condonare peccatum præcisè non est iustificare hominem. Maneret ergo homo ex vi illius condonationis præteritæ post transactum peccatum actuale non peccator, nec iustus positivè, sed quasi negativè, id est ex peccatore actuali factus non peccator actualis, neque habitualis.

Hinc infero, posse etiam de potentia absoluta vnum peccatum condonari à Deo sine alio; potest enim Deus cedere titulo, qui ex primo peccato provenit ei ad odiū peccatoris, & nō titulo, qui provenit ex secundo peccato, quod in peccatis venialibus de facto contingit, neque apparet illa contradictio quod minus id fieret in mortalibus, si Deus voluisset.

Restat tamen explicandum obiectum illius condonationis Dei, quod peculiarem difficultatem ingerit in hac materia.

SECTIO IX.

Quod sit obiectum voluntatis Dei condonantis peccatum?

Ratio dubitandi oritur ex supradictis: non enim videtur explicari, qualis sit illa voluntas Dei condonantis peccatum, aut quale obiectum habeat illa enim voluntas habet pro obiecto ablationem peccati: cum autem peccatum habituale in nostra sententia includat intus in se peccatum præteritum & negationem condonationis; ergo voluntas illa vult vel tollere peccatum præteritum, vel tollere negationem condonationis: neutrum autem potest velle: non quidē negationem peccati præteriti: hoc enim est impossibile; nec tollere carentiā condonationis; hoc enim esset habere pro obiecto tollere, cogitationem sui ipsius, & per consequens velle ponere se ipsam; ergo habet aliud obiectum diversum; ergo peccatum habituale aliquid aliud includit, cuius negationem vult Deus ex parte obiecti per illam voluntatem qua condonat peccatum. Nec satisfacis, si dicas, velle Deum per illam voluntatem non indignari ulterius propter peccatum præteritum, sed non vult illo mori ad indignationem contra hominem, non inquam satisfacis, quia posset fortasse Deus tiam manente peccato habituali, non indignari actu contra hominem propter illud; non tamen ideo remittit ius illud, & titulum, quē habet contra hominem, ergo per illam voluntatem aliquid aliud vult Deus præter meram negationem indignationis.

Qui dicunt peccatum non posse remitti sine infusione gratiæ, facile dicent obiectum illius condonationis esse gratiæ infusionem, quam Deus vult ponere ad emundandum hominem. Verum illa sententia non placet, nam in pura natura posset Deus remittere peccatum sine infusione gratiæ, & tunc condonatio divina deberet habere aliquod obiectum. Item nunc potest Deus condonare poenam temporalem sine infusione gratiæ: & de illa condonatione potest fieri idem argumentum, & peti quod obiectum habeat; Denique in humanis certum est, posse, & de facto sæpè condonari iniurias, debita, & alia huiusmodi, quin ponatur aliquid intrinsecum in eis, quibus condonatio fit: poterit ergo Deus eodem modo condonare debitum sine infusione alicuius intrinsecæ, volendo idem obiectum, quod vult homo,

131. Idem respondent alij Recentiores, voluntatem illam diuinam habere vnum obiectum directum, & aliud in directum: directe quidem Deus vult, quod peccatum præteritum non denominet iam hunc hominem peccatorem: indirecte verò vult Deus dari suam condonationem, quæ necessaria est, vt peccatum præteritum non denominet de cetero peccatorem: non est autem inconueniens quod volitio illa diuina habeat se ipsam pro obiecto inadæquato, nam volitio quæ Deus amat se, habet etiã pro obiecto inadæquato ipsammet volitionem quæ est perfectio diuina, & amatur à Deo, quare licet condonatio Dei non possit habere se ipsam pro obiecto adæquato potest tamen habere se pro obiecto inadæquato & indirecte volito.

132. Hæc etiam solutio non placet, Primò, quia eodem argumento probatur contra ipsum, quod condonatio habeat se ipsam pro obiecto directo, & adæquato. Nam inquiri, quid est Deum velle, quod peccatum præteritum non denominet hunc hominem peccatorem? Sanè non est velle quod peccatum præteritum non sit præteritum per te; ergo solum est velle, quod non sit condonatum: nam hæc duo solum reperiuntur in peccato habituali, scilicet, peccatum actuale fuisse & non esse condonatum, sed Deus non vult negationem prioris: ergo solum vult negationem posterioris; nihil enim aliud restat volendum. Patet consequentia, quia Deus vult negationem peccati habitualis: non vult negationem peccati, quia parte includit peccatum præteritum; ergo solum vult negationem illius, quia parte includit carentiam condonationis, non enim potest ex cogitari alia tertia negatio; ergo solum vult condonationem: nam velle non esse carentiam condonationis, idem omnino est, ac velle ipsam condonationem, sicut qui velle non esse tenebras, formalissimè velle lucem.

133. Dicunt, non velle Deum directe condonationem, nec velle non fuisse peccatum, sed velle, quod non denominet peccatorem. Sed contra: vel Deus solum vult quod peccator non habeat nomen peccatoris; & solum intelligis quando dicis, velle, quod non denominet, vel vult etiam, quod non habeat rem significatam per illud nomen. Si primum; non tam vult Deus, tolli peccatum, quam tolli nomen peccati, quod non concedes. Si secundum; ergo vult Deus directe tolli aliquid reale positum, vel negatum, quod antea erat: sed antea solum erat peccatum actuale fuisse, & non condonatum; ergo cum Deus non velit, peccatum non fuisse, non restat aliquid reale, quod velit, nisi quod tollatur negatio condonationis: alioquin explica, quid sit illud reale, quod Deus directe vult, distinctum ab iis duobus quæ numerasti?

134. Dicunt, in sententia, quæ non distinguit relationes à fundamēto, potest Deus velle, hoc album non esse simile; & tunc non vult, quod non sit album, nec etiam vult directe, quod non sit terminus, sed vult directe, quod non denominet simile; & indirecte, quod non sit terminus, requiritur enim carentia termini, vt hoc album non denominetur simile. Sed hoc exemplum habet omnino eandem repugnantiam: si enim Deus vult, hoc album non esse simile, necesse est, quod non sit aliquid, quod antea erat; non autem vult, quod non sit album, ergo vult directe, quod non sit terminus; cum per te non detur aliquid tertium diuersum ab his duobus, quod sit relatio similitudinis. Sicut si Deus vellet, hoc album non esse album, necesse esset, quod vellet directe, vel non esse subiectum, vel non esse albedinem, vel non esse in albedinem in subiecto, non enim est aliud assignabile, quod velit. Dicet, Deus

solum vult directe quod non sit denominatio similis; sed hoc est, quod non intelligitur, nec potest explicari, quia si Deus vult, quod non sit, ergo vult, quod non habeat, ergo vult carentiam termini; non enim datur aliud esse reale per te in denominatione similis, quod si tu potes fingere aliud esse in esse denominationis, quod non sit in esse rei, Deus non potest illud concipere, Deus enim non concipit nisi verum esse reale.

Secundò displicet illa solutio; quia non solum Deus potest condonare peccata, sed etiam homines possunt sibi inuicem condonare debita per meram voluntatem condonandi. Et quidem licet admitatur voluntatem Dei habere se ipsam pro obiecto propter suam infinitatem; at verò in voluntate humana non facile intelligitur quod eadem volitio velit se ipsam esse: ergo assignandum est aliud obiectum distinctum ab ipsa volitione quod homo velit, quando vult condonare debitum, vel poenam, vel offensam, vel quid simile.

Tertiò est difficile satis in ea solutione intelligere, quomodo illa volitio offeratur ad se ipsam, an scilicet ad se propter existentem, vel solum vt possibilem; nam si est amor sui ipsius propter existentem erit gaudium de se ipsa; atque ideo propter sic, Deus non tam vult condonari, quam gaudet se condonare, quod quidem non est condonare: nec potest hoc concedi, quia ad hoc prærequireretur cognitio de existentia illius volitionis, quæ sanè non præsupponitur alioquin non esset libera formaliter illa volitio, si præsupponeret iam ex parte principij cognitionem de existentia ipsius condonationis. Solum ergo præsupponit cognitionem de possibilitate illius volitionis; non ergo est voluntas gaudij, sed voluntas quasi efficax quæ Deus vult efficaciter esse illam volitionem, hoc autem modo non potest intelligi, quomodo possit eadem voluntas esse obiectum respectu sui ipsius, quia voluntas efficax dicit aliquem influxum vel quasi influxum in obiectum: quem nullo modo potest habere in se ipsam: & licet in volitione diuina hoc admittatur, non potest tamen id concedi in nostra volitione creata.

In quo apparet discrimen magnum inter hæc voluntatem, & illam, quæ Deus amat necessario suam voluntatem, nam licet demus, illam habere se ipsam pro obiecto partiali, de hac tamen voluntate id dicere non possumus, Ratio verò est; quia voluntas illa necessaria supponit cognitionem necessariam scientiam omnium perfectionum non necessariam Dei & quidem scientiam non abstractiuam; sed intuitiuam omnium earum; non quæ videantur illæ omnes perfectiones existentes pro quolibet priori, sed existentes singulæ pro suis signis, siue prioribus, siue posterioribus, quare, ex illa scientia potest oriri gaudium de existentia ipsius volitionis necessaria; quia hæc volitio necessaria iam præcognoscitur existens pro suo signo; quare sicut communiter dici solet, Verbum diuinum procedere ex cognitione terminata ad personas, & ad ipsum Verbum, non quidè abstractiuam, sed intuitiuam, quæ Patet inuenerit ipsum Verbum existens pro posteriori originis ad ipsam cognitionem: ita amor volitionis necessaria per modum gaudij potest virtualiter oriri ex cognitione intuitiuam, quæ videtur ipsa volitio existeret pro posteriori rationis. At verò in voluntate condonationis hoc non potest dici, cum illa sit voluntas libera, non potest supponere cognitionem intuitiuam sui ipsius; nam politis omnibus antecedentibus, potuit non esse in Deo illa voluntas; solum ergo præsupponit cognitionem possibilem, ex qua cognitione non potest nasci affectus gaudij, sed voluntas efficax obiecti, quæ etiam non potest esse respectu sui ipsius, vt vidimus: non ergo

133.
Non potest
tollit denominationem,
quia tollit, ut aliquid
pari commensuratum.

iuvat aliqui exemplum de volitione necessaria Dei ad hanc difficultatem.

138. Alij ergo aliter explicare conantur, dicunt enim, obiectum illius voluntatis diuinæ, quæ condonat peccatum, seu offensam, esse negationem, sui odij aduersus peccatorem, nam eo ipso, quod Deus nolit amplius indignari, vel odium habere contra peccatorem, reddit sibi impossibile in dignationem, & odium quia voluntas Dei efficax est, & immutabilis: ergo ipso cedit iuri, quod habebat ad odium, & indignationem, quæ enim maior cessio iuris quàm reddere sibi impossibile illud, ad quod habebat ius? Nec peccator potest amplius ceteri dignus odio, vel austerione Dei, qui non potest esse dignus odio, aut indignatione impossibili, & illicita, propterea iam indignatio Dei postquàm voluit amplius non indignari.

139. Hæc etiam responsio difficilis est, quia longè diuersum videtur condonare aliquid, vel nolle illud exigere, aut exequi, vt constat in humanis: potest enim aliquis non punire, vel non exigere, quod sibi debetur, absque eo quod velit condonare, sed volendo retinere totum suum ius: voluntas ergo condonandi aliud obiectum habet: sicut potest etiam aliquis velle se obligare per votum, aut per contractum humanum ad aliquid faciendum, & simul habere animum illud nunquam faciendi, quia velle obligationem non est velle rem, ad quam se obligat, similiter ergo poterit velle, quod maneat in debitore obligatio tota ad id, quod debebat, licet habeat animum non accipiendi vnquam illam rem: sic ille, qui ducit uxorem cum animo firmo seruandi castitatem, quam vterque coniux ex mutuo consensu vouet, vult obligare se ad copulam (& acceptat obligationem coniugis ad copulam) nec eam obligationem dissoluere, licet nolit vnquam copulam ad coniugem exigere. Cur ergo non poterit etiam Deus velle retinere totum suum ius ad penam, vel indignationem, licet nolit vnquam illud ius exequi?

140. Vnde constat, non condonari hoc ius ex eo, quod reddatur illicita eius exequutio: nam in exemplo adducto petitio copulæ redditur illicita per votum castitatis; & tamen coniux retinet adhuc ius ex contractu matrimonij, neque illud condonat. Similiter poterit aliquis voto se obligare ad non petendum debitum pecunie, neque accipiendum, quando à debitore offeratur; & tamen adhuc non condonare illud, sed retinere suum ius. Vnde si postea illud debitum exigeret, vel acciperet, peccaret quidem contra votum; non tamen contra iustitiam, quia accepit, vel petiit id quod adhuc sibi est iustitia debebatur. Condonatio ergo iuris non est, reddere sibi vtcumque illicitam petitionem debiti, sed reddere illicitam in illo genere, in quo erat licita, ita vt non possit absque iniuria, verbi gratia, illud petere, vel accipere. Eodem modo, si puniat eum, quem ex voto debebat non punire, non peccat contra iustitiam vindictiuam, sed contra virtutem Religionis: poterit ergo Deus retinere ius ad indignationem licet eam aliunde reddidisset sibi illicitam; ad hoc enim sufficit illa condicionalis, quod si indignetur, non id faciet irrationabiliter, sed cum causa sufficienti ad indignationem, & odium peccatoris.

141. Denique non sufficit ad condonationem, quod illa indignatio Dei tradita sit impossibilis per voluntatem non habendi odio peccatorem, cum qua non potest coniungi amplius illud odium: quia non repugnat retinere ius ad aliquem actum, qui aliunde redditus sit mihi im possibilis, si tamen ex se, & simpliciter possibilis est. Quod etiam in humanis constat in casu posito de coniuge habente votum castitatis: nam licet ille impeccabilis esset, & ideo violare non posset votum saltem impotentia morali

qualem impotentia ad peccandum agnoscunt Theologi in Beatissima Virgine, adhuc retinet ius ad exigendam copulam ex matrimonio ortum, quia petitio illa secundum se possibilis est, licet hic & nunc reddita sit impossibilis saltem moraliter propter impotentiam moralem violandi votum castitatis; imò licet superuenisset impotentia physica, vt si Christus Dominus, qui physicam etiam impotentiam habebat ad peccandum, votum emisisset, propterea Suarez cū aliis tenet potuisse vota emittere, & de facto emisisse 1. ro. in. 3. part. disp. 28. sect. 2. adhuc enim cū voti obligatione potuisset retinere ius suum, & non soluere alios obligationem, aut debito quod habebant. Hoc autem, quod diximus de voto dicere possumus de obligatione ex præcepto obedientiæ: posset enim aliquis ex obedientia obligari ad non petendum, vel non accipiendum id quod sibi ex iustitia debetur, in quo casu non ideo condonat ius, nec tollit obligationem ex iustitia: quare si Christus, qui impeccabilis erat etiam physicè, habuisset eiusmodi præceptum, retinuisset adhuc ius ad solutionem debiti impossibilem physicè ex suppositione illius præcepti, licet simpliciter, & secundum se possibilem: condonare ergo, vel remittere non est idem quod nolle exequi ius, etiam si nolito reddat impossibilem executionem iuris in sensu composito.

Secundo probari hoc ipsum potest, quia si impossibilitas illa ex suppositione sufficeret, vt Deus diceretur condonare ius suum, sequitur, Deum de facto condonare saltem partialiter, quoties differt punitionem peccatoris per aliquod tempus, nam, per illam nolitionem puniendi tali tempore redditur impossibilis punitiō; ergo condonat Deus ius, quod habebat ad puniendum illo tempore. Consequens autem in rigore loquendo videtur falsum, & contra communem sensum Theologorum, qui dicunt Deum nihil pænæ condonare, dum non condonat culpam, sed retinere totum ius ad pœnam licet contra sæpe condonet culpam non condonata tota pœna. Aliud ergo est non exsequi pœnam, aliud verò condonare obligationem ad pœnam.

142. Tertio ponamus, aliquem nihil posse licetè, aut, etiam validè condonare absque licentia superioris qualis est Religiosus: poterit tamen iste expectare aliquandiu, quod debitor ex se solutionem afferat, nec per hoc censetur condonasse ius, quod habebat antea exigendi, licet eo iure vti noluerit nec vllum prorsus ius potuerit condonare propria auctoritatè, ergo non est idem in rigore nolle vti aliquo iure, ac velle illud condonare.

143. Quarto quod addunt de immutabilitate voluntatis Dei, à qua immutabilitate provenire dicunt quod actus odij diuini vel punitionis non sit amplius possibilis, hoc inquam, non subsistit, quia immutabilitas diuinæ voluntatis non tollit quod semper sit illa voluntas simpliciter, & absolute libera formaliter, non minus, quàm si tunc inciperet, alioquin, si nunc non est formaliter libera, nunquam fuisset libera: quia nunquam potuit assignari, quādo primū incepit. Sicut ergo durat indiuisibiliter per totā æternitatem, sic in tota æternitate se habet, sicut volitio hominis in primo instanti suæ durationis, quare nunc est formaliter libera voluntas Dei non puniendi, & per consequens nunc potest Deus simpliciter, & absolute velle & nolle odium, alioquin nunc non esset formaliter liber, sed solū denominatiue: nunc ergo possibile est Deo simpliciter & absolute odium hominis, sicut nunc possibilis est illi volitio odij, & negatio nolitionis, licet non sit possibilis in sensu composito, seu ex suppositione, quod habet nolitionem odij: hoc tamen non tollit possibilitatē simpliciter odij, sicut nec quod homo ex suppositione,

sitione, quod vult non possit nolle, facit, quod nolito sit tunc simpliciter, & absolute impossibile, sed solum secundum quid, seu ex suppositione: immutabilitas ergo Dei non facit, quod odium reddatur simpliciter impossibile per nolitionem odij, sed solum impossibile secundum quid, seu ex suppositione quæ suppositio sèper est formaliter & simpliciter libera.

145.
Voluntas obligandi præcepto, non est voluntas rei quæ præcipitur.

A priori denique probatur, quia sicut voluntas obligandi præcepto non est voluntas rei, quæ præcipitur, ut constat quando Deus imposuit præceptum Abrahamæ immolandi filium, quam tamē immolationem Deus non volebat: sic etiam voluntas obligandi ad pœnam non est voluntas exequendi pœnæ, sed poterit princeps lege sua præcipere aliquid sub pœna, licet habeat animum nunquam exequendi illam pœnam. Similiter ergo poterit conservare illam obligationem ad pœnam in eo, qui legem, violavit, licet habeat animum nō exequendi pœnā: sed tamen vult quoddammodo remaneat cum illo timore, & suspensione: quia sicut à principio potuit velle obligationem ad pœnam cum animo non exequendi pœnam, non est cur non possit conservare postea obligationem, & debitum pœnæ absque animo exequendi illam. Cur ergo non poterit Deus hoc ipsum facere, atque etiam velle non remittere debitum odij, & indignationis suæ absque animo exequendi illud ius, cum si eadem ratio in utroque casu?

146.

Ex his ergo ad rationem, quā supra num. 138. illa responsio fundabatur, respondere iam possumus, non sufficere ad cessionem iuris vel condonationem, quod aliquis reddat sibi illicitam, vel etiam impossibilem executionem illius iuris, ut constat ex adductis exemplis, nam qui voto se obligat ad non petendum nec acceptandum id, quod sibi debetur, potest adhuc retinere suum ius, & conservare obligationem debitoris, atque adeo non peccare contra iusticiā, sed solum contra votum petendo, vel accipiendo debitum. Item Christus, qui eiusmodi votum redderet sibi non solum illicitam, sed impossibilem illam operationem contra votum, adhuc non cederet iuri suo, neque esset obligatus ex iusticia, sed solum ex voto ad non exigendū quod sibi debebatur. Cetero ergo iuris est velle reddere sibi illicitam illam executionem ex defectu fundamenti, seu tituli, Verbi gratia, condonare pœnam est velle reddere sibi illicitam punitionem, sicut si non præcessisset culpa, condonare mutuum est velle reddere sibi illicitam receptionem pecunie, sicut si non præcessisset mutuum, & sic de aliis. Deus itaque nolendo punire, licet hoc ipso reddat sibi impossibilem punitionem, non tamen vult reddere sibi illicitam ex defectu tituli, sicut si non præcessisset culpa, & ideo non dicitur condonare, nec cedere iuri suo.

147.

Vnde ad id quod addebatur non posse hominem manere dignum odio, quando odium est impossibile. Respondetur, in primis sufficere, quod odium sit simpliciter & absolute possibile, licet ex suppositione extrinseca, quod Deus nolit habere odium, dicatur aliquo modo impossibile. Sicut etiam homo iustus dignus esset præmio suorum operum, licet Deus noller illum præmiare, quia licet ex illa suppositione præmium non esset possibile, esset tamen possibile simpliciter & absolute, quod sufficit ut absolute sit dignus præmio. Adde deinde licet odium esset simpliciter impossibile, posset homo intelligi dignus odio, quantum est ex se: sic enim opera Christi propter infinitum volorem, quem habent digna sunt præmio infinito, quantum est ex se, atque adeo merentur gratiam infinitam, si possibile esset, quod est ius quoddam ad obtinendum illud

præmium à Deo, si posset illud dare. Sic ergo posset peccator incurere debitum, ad sustinendum odium Dei possibile esset, ita ut Deus equitatis ius ad odium peccatoris si possibile esset odium: quod sufficit, ut peccator dicatur debitor odij, quantum est ex se, quod illud debitum non condonatur. Quamvis enim si Deus nō esset, nō esset peccator debitor odij Dei, quia nulli deberet illud, & non posset esse debitor nisi alicui creditori, qui habeat ius contra illum: de facto tamen, cum Deus sit creditor, & acquirat ius propter offensam sibi irrogatam, & tollit illud debitum, nisi ipse creditor, qui illud acquisivit, remittat: acquisivit autem Deus titulum, ut, si possit aliunde odium habere, odio habeat peccatorem, nec per hoc cessatur dure, aut irrationabiliter indignari: quod ius duraret, etiam si Deus noller de facto odium habere, si tamen illud ius non condonaret.

§ Verior explicandi modus proponitur.

A Liter ergo, & facilius respondere possumus, voluntatem illam esse voluntatem affectuum destruendi titulum ortum ex peccato ad prædeterminandum, peccatorem merito & rationabiliter haberi odio à Deo, seu esse affectum restituendi hominem in statum antiquæ libertatis, & indemnitate quod totum potest velle Deus, absque eo quod velit formaliter ipsammet volitionem.

Dices: non potest Deus velle, non esse illum titulum ad odium, nisi volendo, non esse fundamentum illius: hoc autem est peccatum præteritum & negatio condonationis; ergo vel Deus vult non esse peccatum præteritum, quod est impossibile, vel nō esse carentiam condonationis quod est velle ipsam condonationem, seu ipsammet voluntatē. Respondet, Deum non velle non fuisse peccatum, sed habere affectum quemdam, quo, quantum ex se est, velle, peccatum illud præteritum non sufficere nunc ad fundandum odium rationabile peccatoris: qui affectus non est absolutus, sed per modum velleitatis efficacis: sicut ipse peccator habet affectum odij in peccatum præteritum; non quo velit absolvere non fuisse, sed per modum velleitatis efficacis, quia velle, quantum ex se est, non fuisse ut supra explicavimus, ita Deus habet affectum non absolutum sed efficacem, quo quantum ex se est, velle non sufficere nunc peccatum præteritum ad reddendū hominem odibilem: dico autem illum affectum non esse absolutum: quia licet reuera sit possibile, quod peccatum præteritum non reddat hominem odibilem minimi, si condonetur, sed tamē, si hoc veller, Deus absolute, veller ipsam condonationem, qua illud possibile est: ne ergo condonatio velit se ipsam, satis erit quod Deus per illum actum habeat affectum efficacem quantum est de se, sed non absolutum, respectu illius obiecti: hæc autē voluntas est re ipsa condonatio efficax peccati, quia posita hac voluntate, prudenter censetur, Deum non posse rationabiliter odio habere peccatorem propter illud peccatum.

Dices, ergo Deus non condonat absolute, & efficaciter peccatum: quia condonatio Dei est illa voluntas Dei, sed illa voluntas non est absoluta, ergo nec condonatio Dei est absoluta. Respondet, voluntatem illam non esse volitionem absolutam sui obiecti esse tamen condonationē efficacem, & absolutam peccati: quia sicut odium peccatoris erga peccatum præteritum, non est voluntas absoluta sui obiecti; non enim vult absolute nō peccasse, est tamen retractatio absoluta, & efficax, & cū effectu destruit peccatum: quia ad retractandum efficaciter peccatum non aliud requiritur, quam velle re-

illa effici velle quantum est de se, non fuisse peccatum, ita voluntas, qua Deus efficaciter, quantum est de se vellet amplius non nasci eum titulum ex peccato ad odium peccatoris, licet non velit absolute sum obiectum; absolute tamen destruit peccatum: quare potest dici absoluta in ratione cause, licet non sit absoluta in ratione volitionis: sicut & contra voluntas conditionata, quam haberet aliquis ex odio Dei destruendi Deum si posset, est voluntas conditionata in ratione volitionis, sed absoluta, & efficax in ratione offensae diuinæ; non enim repugnat, id quod est conditionatum, & inefficax in una consideratione, esse absolutum, & efficax in alia: quod praesertim locum habet in consideratione morali, quia prudentes facile iudicant, illum affectum conditionatum aequivalere absoluto in ordine ad effectus morales.

150. Dices iterum: Deus non potest velle aliquid impossibile: quod autem ex peccato praeterito non oriatur titulus ad odium peccatoris, non est possibile nisi impediatur per condonationem, ergo non potest Deus velle, quod non oriatur ille titulus, nisi eo modo, quo possibile est, scilicet volendo poni condonationem. Respondeo, Deum non posse velle absolute aliquid impossibile, posse tamen velle illud sub conditione possibilitatis, nam sub hac conditione iam habet bonitatem appetibilem: quare sicut homo potest eo modo velle aliquid impossibile, & quidem meritorie, prudenter, & laudabiliter, ita Deus poterit sub ea conditione velle aliquid per voluntatem, non absolutam sed tamen efficacem; quantum est de se, ut bene concedit P. Salas 1. tom. in 1.2. tract. 6. ante quæstionem. 7. & de Angelis in quibus videtur esse eadem ratio concedit ut certum P. Suarez lib. 7. de Angelis cap. 12. num. 20.

151. Vergebis: ergo Deus vellet aliquid ens rationis: nam quicquid est impossibile est implicitorium; omne autem, quod implicat contradictionem, est aliquid chimericum, ergo est ens rationis: hoc autem Deus non videtur posse velle, neque etiam concipere, aut effingere.

Respondeo, Deum non effingere entia rationis, quia fingere videtur sonare indicium, vel apprehensionem de existentia, vel possibilitate illius, quod concipitur: Ceterum quod Deus cognoscat aliquid impossibile, & solum affirmando, esse bonum si esset possibile non videtur negandum, quia alioquin non posset Deus scire Angelum non posse esse Deum, nisi conciperet connexionem vtriusque extremi ad negandum illam, quæ tamen impossibilis est. Nec hoc est in rigore concipere rem aliter, ac est iudicium est propriissime concipere rem impossibilem, sicuti est concipere illam esse impossibilem, sed de hoc alias, quia pertinet ad materiam de scientia Dei. Pro nunc sufficiat supponere, ut appareat, ex hoc capite non repugnare, Deum velle per voluntatem supradictam, quod peccatum praeteritum, licet praeteritum sit, non daret nunc ex se fundamentum Deo ad indignationem, quod licet sit impossibile; non enim potest peccatum praeteritum non dare nunc fundamentum, quantum ex se est ad indignationem: illa tamen voluntas Dei explicat suum affectum & interpretatione aequale voluntati absolute, quia vellet impedire illud fundamentum, si esset possibile, & per consequens in æstimatione prudentium tolli Deo ius ad rationabilem indignationem ulterius concipiendam propter illud peccatum.

152. Dices; Deus praevidet esse possibile quoddam ex peccato praeterito non oriatur amplius ille titulus ad rationabile odium peccatoris; scilicet condonando illud: ergo potest velle illud efficaciter & absolute.

Respondeo, posse quidem Deum habere voluntatem absolutam condonandi peccatum; quia potest per aliam voluntatem reflexam velle absolute habere illam aliam voluntatem; quam diximus esse condonationem: & tunc illa prior voluntas absoluta erit quidem voluntas efficax & absoluta condonandi non tamen erit ipsa formaliter condonatio: illa vero alia secunda voluntas erit condonatio formaliter, & hæc non poterit esse voluntas absoluta destruendi titulum odij: quia licet illa destructio tituli sit possibilis per hanc eandem voluntatem; hæc tamen voluntas non oritur ex prævisione sui, sed ex prævisione aliorum: cum ergo Deus non videat, aliunde esse possibilem destructionem tituli; non potest per hanc voluntatem velle absolute illam destructionem, sed solum inefficaciter, ut dictum est, quæ voluntas sufficit ut efficaciter destruat. Vide quæ in simili diximus disp. 3. de incarnatione sect. 5. n. 87. & sequentibus, ubi eodem modo explicui obiectum voluntatis obligandi, præcipiendi, &c.

153. Vergebis, etiam præciscendo ab illa voluntate inefficaci, prævidet Deus modum, quo possit efficaciter destruere titulum odij, ne amplius oriatur ex peccato praeterito, scilicet per infusionem gratiæ habitualis; quæ cum sit forma sanctificans, eo ipso impedit formaliter, ne homo sit odibilis propter peccatum praeteritum; ergo si Deus vult quantum est ex se, destruere illum titulum, potuit id velle absolute & efficaciter, quia id reuera possibile est, absque eo quod voluntas illa habeat se ipsam pro obiecto volito. Quod argumentum a fortiori procedit de vnione hypostatica, per quam certius est, formaliter iustificari naturam assumptam absque alio favore, aut voluntate condonandi peccatum, atque ideo si Deus vult, quantum est ex se, impedire titulum odij, potest id velle efficaciter & absolute, volendo dare illi naturæ vnionem hypostaticam.

154. Respondeo, nos in præsentia loqui de voluntate Dei condonantis peccatum absque infusione gratiæ vel vnione hypostatica, aut alia forma sanctificante. Aliud enim est, Deum velle sanctificare, & assumere illum hominem in amicum, & filium: aliud vero velle solum impedire odibilitatem ex peccato praeterito: illud prius potest Deus præstare per gratiam, vel vnionem hypostaticam; hoc vero posterius per voluntatem illam inefficacem, quam explicuimus, quia præciscendo ab hac ipsa voluntate, non apparet possibile impedire, ne oriatur titulus ad odium peccato praeterito.

155. Ex hoc tamen oritur alia difficultas contra prædicta: quia si voluntas illa supra explicata est condonatio peccati etiam absque infusione, eo quod Deus per illam voluntatem vellet, quantum est ex se, quod ex peccato praeterito non oriatur titulus ad odium, & indignationem; ergo a fortiori voluntas, quæ Deus vult infundere gratiam homini, erit condonatio peccati; quia per hanc voluntatem non solum inefficaciter, sed absolute, & efficaciter, vult Deus impedire, ne ex peccato praeterito oriatur amplius titulus ad odium peccatoris: hæc autem voluntas intelligitur in Deo pro aliquo priori ante infusionem gratiæ, cum sit causa gratiæ; ergo ante infusionem gratiæ intelligitur iam condonatio peccati, & per consequens remissio peccati non procedet ab ipsa gratia, ut à causa formali, cum ante aduentum gratiæ iam intelligatur peccatum condonatum per voluntatem infundenti gratiam.

156. Respondeo, hoc argumentum fieri posse etiam in voluntate illa reflexa, quæ Deus vellet formale condonationem, seu voluntatem ipsam condonantem: nam illa etiam voluntas reflexa esset voluntas absoluta impediendi ius ad odium ex peccato praeterito, cum

cum adhuc finem velit illam aliam voluntatem, quæ sit condonatio formalis; cum ergo hæc voluntas reflexa, & imperas intelligatur prior virtualiter, quam voluntas imperata, quæ est formalis condonatio; consequens esset, ut ante formalem condonationem intelligatur iam peccatum ablatum per voluntatem condonationis, atque adeo non auferetur tunc peccatum per condonationem, sed per voluntatem condonationis.

Ad utrumque ergo eodem modo respondere debemus negando sequelam: neutra enim voluntas est condonatio formalis, scilicet, nec voluntas producendi gratiam, nec voluntas impetrans condonationem; sed utraque erit quasi causalis condonatio inferens condonationem formalem: condonare enim in rigore non est velle condonare; sicut nec velle vouere, est vouere, nec velle donare, est donare sed aliquid præstare: Sic etiam velle condonare non est condonare; nam sicut donare non est velle transferre ius in alium; sed est ipsa translatio, seu voluntas, quæ immediatè volumus, quod fundamentum ad hoc ius sit in illo homine; sic condonatio non est, quæ volumus cedere iuris, sed est ipsa cessio, in actu exercito, seu voluntas, quæ immediatè volumus, quod in Petro, verbi gratia, non sit debitum odij; quod quidem non est obiectum immediatum, ut constat, illius voluntatis reflexæ, quæ volumus elicere condonationem, sed est obiectum mediatum: sicut qui vult vouere, non vult immediatè, sed solum mediatè obligationem, quæ provenit ab ipso voto. Voluntas etiam producendi gratiam non est formaliter condonatio, quia obiectum immediatum ipsius non est negatio iuris ex peccato; sed positio gratiæ, à qua provenit ut effectus formalis secundarius, ablatio illius iuris: unde si per impossibile Deus volens producere gratiam impediretur ab eius productione, non ideo peccatum esse condonatum sed volumus condonari, sicut si aliquis volens donare impediretur à donando, non esset dominium translatum, sed volitum transferri.

Dices, velle formam in subiecto est velle effectum formalem, cum hic re ipsa nec distinguatur à forma in subiecto: ergo si Deus vult immediatè, quod gratia sit in subiecto, vult immediatè effectum formalem, scilicet, quod hoc subiectum non sit odibile propter peccatum præteritum: quod idem argumentum fieri potest de voluntate reflexa, quæ Deus vellet condonationem: quia cum non esse ius ad odium sit positum esse condonationem; eo ipso, quod Deus vult immediatè, quod ponatur condonatio, videtur velle immediatè, quod non sit ius ad odium atque adeo illa etiam voluntas reflexa, vel voluntas producendi gratiam habebit pro obiecto immediatè volito negationem iuris ad odium. Respondeo, antecedens esse verum de effectu formali privatio, qui non distinguitur à subiecto, & forma unitatis; non verò de effectu formali secundario, qui ab illis distinguitur; prout in nostro casu distinguitur remissio peccati, seu destructio iuris à productione gratiæ: potuit enim esse hæc eadē productio gratiæ absque remissione peccati vel destructione iuris orti ex peccato videlicet, si non præcessisset peccatum: ergo non sunt idem, alioquin nunquam posset esse unum sine alio. Similiter voluntas, quæ Deus condonat peccatum, non habet pro effectu formali primario negationem iuris ex peccato præterito, sed pro effectu secundario: quia licet non possit esse illa voluntas absque tali effectu: potest tamen esse tota illa negatio absque illa voluntate; si, verbi gratia homo non peccasset, non nasceretur Deo ius ex peccato: ergo tota illa negatio, quam Deus vult immediatè, non est idem adæquatè cum

condonationem quam Deus vult mediatè per voluntatem reflexam; atque adeo non erit idem velle condonationem, ac velle negationem illius iuris ex peccato.

Sed contra hoc videtur adhuc urgere argumentum desumptum ex forma absolutionis sacramentalis, quia Sacerdos nomine Christi, dicit, *Ego te absolvo*: seu, *ego tibi remitto*, aut, *condono tibi peccata tua*: nam, si per positionem condonationis auferatur macula peccati habitualis; cum absolutio contineat condonationem, quæ Sacerdos nomine Dei condonat, & absolutio præcedat infusionem gratiæ, ut causa illius; consequens est, ut ante infusionem gratiæ iam intelligatur ablatum peccatum habituale per condonationem nomine Dei positam. Fatendum ergo est, maculam illam consistere in carentia gratiæ habitualis, & ideo non posse auferri, nisi per ipsam gratiam; per verba autem Sacerdotis auferri causaliter, quatenus causant gratiam, per quam auferatur formaliter.

Huic difficultati dupliciter satisfieri potest. Primo dicendo, verba Sacerdotis, pro ut præcedunt infusionem gratiæ, nondum involvere formaliter condonationem Dei, sed solum causaliter; formaliter verò continere condonationem ipsius Sacerdotis, cui condonationis promissa est condonatio Dei per illa verba: *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, &c. Duplex ergo ibi intercedit remissio: altera Sacerdotis; altera Dei, quæ priori remissioni legitime prolata infallibiliter coniungitur. In quo sensu videntur loqui Patres, qui dicunt, sententiam Sacerdotis præcedere, & postea sublevari sententiam, seu remissionem Dei: quod quidem verum non esset, nisi intelligeretur ibi duplex sententia, vel remissio; nam una & eadem non potest ipsam subsequi, vel præcedere.

Sic loquitur Cyprianus lib. 2. epistolarum, epist. 2. seu 54. ubi sic ait: *Ipsæ legem dedit, ut ligata in terris, etiam in Cælo ligata essent; solui autem possent illi, quæ hic prius in Ecclesia soluerentur* Hilarius etiam Hil. can. 16. in Matth. sic loquitur de Petro: *O beatus Cæli ianitor, cuius arbitrio claus æterni aditus traduntur; cuius terrestre iudicium præiudicata auctoritas sit in Cælo; ut quæ in terris aut ligata sunt, aut soluta, statim eiusdem conditionem obtineant & in Cælo*. Vbi nomine præiudicata auctoritatis debet intelligi ea, quæ præcedit iudicium, & sententiam Dei. Quod clarius adhuc explicuit Bernardus sermone 1. in festo Apostolorum Petri & Pauli ante medium, ubi de Petro dicit: *Qui claus Regni tam singulariter accepit ut præcedat sententia Petri sententiam Cæli*. Denique Hugo de sancto viatore lib. 2. de Sacramentis pag. 14. cap. 8. Petro (inquit) Principi Apostolorum dicitur, *Tibi dabo claves Regni Cælorum; quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cælis; & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in Cælis*: non dixit, *quodcumque solueris, hoc est, ut illi dicunt solutum ostenderis, fuit solutum, sed erit solutum: quia sententiam Petri non præcedit, sed subsequitur sententia Cæli*. De quo videri etiam possunt Vualdenfis tom. 2. cap. 144. & Ruardus an. 3. pag. 95. ubi observat, id colligi ex ipsis verbis Christi qui non dixit; *erunt soluta in Cælis*; sed *erunt soluta & in Cælis*; ut significet per illud, & intercedere duplicem solutionem, & sententiam, quarum altera præcedit, altera subsequitur. Quo supposito, facile responderetur ad difficultatem propositam, pro eo prioris; pro quo verba sacerdotis præcedunt infusionem gratiæ, intelligi quidem sententiam, & absolutionem Sacerdotis cui promissa est consequenter absolutio, & remissio Dei; nondum tamen intelligi pro eo priori remissionem formalem Dei; &

& ideo non mirum, quod pro eo priori nondum intelligatur formaliter, sed solum causaliter remissio Dei, donec pro signo posteriori intelligatur infusio gratiæ per quam Deus formaliter condonat, & auferat peccata.

Secundo responderi potest etiam si admittatur, quod absolutio, & remissio Sacerdotis non sit solius Sacerdotis, sed etiam Dei, qui per suum ministrum remittit, ita ut Sacerdos nomine Dei remittens faciat vnum cum Deo simul remittente, adhuc non debere intelligi maculam peccati ablatam pro eo priori, pro quo verba præcedunt infusione gratiæ. Dupliciter enim potest Deus remittere peccatum; scilicet, vel per infusione gratiæ, & sanctitatis intransiæ; vel per meram condonationem. Quando primo modo remittit, non est necesse quod habeat illam voluntatem, quam explicuimus, qua velle affecit conditionato extinctionem iuris ad odium propter peccatum præteritum; sed sufficit voluntas absoluta infundendi gratiam, per quam gratiæ infusione dicitur formaliter condonare peccatum; quia cum ipsa gratia per suam naturam, & entitatem sic pulchritudo eximiam animæ; & eo ipso reddit animam pulchram, & amabilem, atque adeo tollit odibiliter ex peccato præterito, quia reddit hominem amabilem non obstante peccato præterito, sicut, si homini fœdo daretur doctrina aut alia animi dote adeo eximia, ut non obstante fœditate redderetur amabilis: cum hoc tamen discrimine; quod in eo casu maneret adhuc fœditas, quia hæc est aliquid physicum præfens, licet propter excessum bonitatis superaddite non impediret amabilitatem absolutam subiectam: verò per infusione gratiæ auferretur fœditas ex peccato præterito; quia hæc non est aliquid physicum præfens, sed titulus moralis ex fœditate præterita, quatenus illa culpa præterita potest etiam nunc mouere ad odium hominis. Cum ergo per aduentum gratiæ fiat, ut iam culpa præterita non possit mouere simpliciter ad odium huius hominis, quia propter excessum pulchritudinis supernaturalis redditur simpliciter amabilis, hinc est, ut per infusione gratiæ tollatur omnino fœditas, seu macula quæ consuebat in perseverantia morali culpa præterita in ordine ad reddendum hominem nunc odibilem, quæ perseverantia moralis tollitur per gratiam. Unde Deus infundendo gratiam dicitur propriè condonare peccatum; quia per infusione gratiæ gratis destruit ius, & titulum, quem habebat ad odium peccatoris propter peccatum præteritum. Sicut ergo Deus potest velle absolute infundere gratiam, sic potest velle absolute condonare peccata per infusione gratiæ absque voluntate conditionata.

Quando verò Deus condonaret peccatum secundo modo absque infusione gratiæ, tunc necessaria esset illa voluntas conditionata, quam explicuimus, per quam voluntatè formaliter condonaret peccatum, & illa voluntatè posita, intelligeret iam peccatum ablatum, quia ipsamet voluntas esset formalis condonatio, licet posita voluntatè infundendi gratiam, nondum intelligatur peccatum formaliter condonatum, sed solum causaliter, quia illa voluntas, ut diximus, non est condonatio, sed voluntas condonandi. Ex his ergo ad difficultatem propositam respondetur potest, per illa verba Sacerdotis, *Ego te absolvo, vel Tibi remitto*, non condonari formaliter peccata sed causaliter, neque illa verba, etiam si per illa Sacerdos significet remissionem, non solum suam, sed Dei, cuius nomine ipse remittit, continere formalem remissionem, aut condonationem, sed solum significare illam, ita ut sensus sit: Ego qui auctoritatem habeo ex divina cõcessione obligandi ipsum Deum, ut ratum habeat, quod ego circa peccata decrevero, volo, quod

P. Ioan. de Lugo de Penitentia.

peccata tibi à Deo condonentur, exequente Deo hæc meam sententiam eo condonationis genere, quod sibi iuxta statuta à se leges magis placebit. Deus autem illam sententiam ratam habet, si clausis non errat, & de facto eam executioni mandat per gratiæ infusione, qua peccata condonat. Unde verba absolutionis præcedunt quidem formalem remissionem peccati, quia præcedunt infusione gratiæ, & condonationem Dei, cuius sunt causa moralis, licet pro eo priori intelligatur iam remissio causalis, seu virtualis, quatenus est iam significata voluntas Sacerdotis, quam, si legitime habeatur, sequitur infallibiliter condonatio formalis Dei.

Sed adhuc urgeri potest, quia si homo pro priori naturæ ante infusione gratiæ nondum sit mundus; videtur, quod neque per infusione gratiæ mundetur, ita ut eodem instanti non habeat aliquem reatum culpe. Si enim pro illo priori nondum est liber, ergo pro eo priori intelligitur reus, & debitor, non solum in ordine ad pœnam, sed etiam in ordine ad odium Dei, in quo debito, & reatu consistit macula habitualis. Probat sequela: quia pro eo priori Deus intelligitur liber ad dimittendum, & non dimittendum peccatum, ad dandum, vel non dandum gratiam: ergo pro eo priori Deus habet ius aliquod, ut possit retinere debitum odij aduersus peccatorem: ergo pro eo priori homo habet debitum aliquod passivum: non potest enim intelligi in Deo ius aliquod aduersus hominem, quin eo ipso intelligatur in homine debitum correspondens illi iuri: nam omne ius est quasi quoddam dominium ad aliquid: omni autem dominio correspondet suo modo servitus, seu obligatio: cum ergo Deus pro illo priori habeat ius ad retinendum peccatum, homo etiam pro illo priori intelligitur obligatus ad manendum in reatu peccati Deo non dimittente: hæc autem obligatio iam videtur esse aliquis reatus, qui cum sit pro eo priori, non potest destrui adueniente etiã gratia, alioquin esset, & non esset pro eodem instanti reali.

Confirmatur, quia si Deus nolit condonare peccatum, vtiur ad hoc ipsum iure suo proveniente ex peccato præterito; ergo ideo non vult condonare, quia ex peccato habet ius ad hoc: hoc ergo homo propter peccatum est dignus, quod Deus nolit ei condonare peccatum: ergo pro eo priori ante condonationem, & nolitionem condonationis homo intelligitur cum dignitate illa ad hoc, ut Deus nolit ei remittere peccatum: ergo intelligitur dignus, ut Deus velit eum odio habere: ergo dignus odio & per consequens maculatus, & fœdus, quæ fœditas non potest eo instanti auferri gratia adueniente pro signo posteriori, cum intelligatur existere macula eodem instanti pro signo priori.

Ad hoc argumentum Recentiores aliqui dicunt, hominem pro eo priori naturæ non intelligi maculatum, nec dignum retentione odij, nec debitorem, &c. quia pro eo signo priori non intelligitur homo existens: fuit quidem tempore præcedenti debitor, & dignus odio pro tunc, & pro tempore sequenti, ob quam dignitatem Deus nunc potest retinere illud odiū, & velle, quod homo existat dignus odio: in hoc tamen instanti non intelligitur prius homo existens actu, quam intelligatur Deus velle retinere ius ad odium, vel velle remittere peccatum, quare eo ipso quod intelligitur homo existens, intelligitur peccator, vel certe absque omni reatu, & dignitate præfenti ad odium diuinum.

Hæc tamen responsio difficile potest sustineri: quia non potest negari, quod in eo instanti, quo Deus remittit peccatum prævideatur homo prius natura existens, & Deus pro eo priori sit liber ad dimittendū, vel non dimittendum peccatum, Deus enim dimittit

H peccatum

164.

165.

166.
Quomodo in
instanti iusti-
ficationis non
sit aliquod
debitum in
peccatore.

167.

peccatum intuitu contritionis, & pœnitentiæ, vel certe Sacramenti suscepti, quæ omnia præcedunt pro priori naturæ ante remissionem peccati. Vider ergo Deus pro eo priori hominē iam existentem, & operantem, ac exercentem actum contritionis, vel recipientem Sacramentum, licet de facto ex lege à Deo lata infallibiliter remittatur peccatum homini contrito, posset tamen Deus non remittere, & argue adeo libere remittit, sicut libere dimisit Rex ille, qui decebat Matth. 18. *Orate debitum dimisi tibi quoniam rogasti me.* Sicut autem prævidentur ibi preces existentes ante voluntatem liberam remittendi; sic Deus prævidet contritionem existentem pro priori naturæ, antequam velit remittere peccatum, ergo pro eo priori Deus intelligitur cum potestate remittendi, & retinendi suum ius ad odium, & per consequens videtur homo pro eo signo habere adhuc debitum aliquod passivum correspondens illi iuri divini.

168.
Intelligitur
debitum re-
motum non
proximum.

Facilius ergo respondeo, pro eo signo priori, pro quo Deus intelligitur liber ad remittendum, vel non remittendum peccatum, hominem intelligi quidem cum debito aliquo, non proximo, sed remoto ad odium divinum, quatenus ex peccato præterito non antea condonato, potest nunc etiam retineri à Deo ius proximum odium adversus ipsam, per quam retentionem intelligitur iam homo habere debitum proximum odij, & maculam habitua-lem: nam debitum illud remotum non est macula formalis, sed potest esse gratia habitualis in eodem instanti reali, sicut de facto dicunt in sententiâ communi Beatam Virginem in primo instanti sue conceptionis habuisse debitum proximum carceri gratiæ, quod est debitum remotum ad odium divinum, licet eodem instanti habuerit gratiam habitua-lem. Non ergo debet per gratiam auferri illud debitum passivum remotum odij, quia per illud homo non fit turpis, scdus, vel odibilis, sed debitor turpitudinis vel odibilitatis incurrendæ, si Deus eam non impediat per gratiam, vel condonationem suam.

169.

Ad confirmationem similiter respondeo, pro illo priori hominem non intelligi dignum retentione iuris ad odium, nec esse necesse, quod Deus retineat ius illud, eo quod homo propter peccatum præteritum dignus sit, quod retineatur: nam quæcumque dignitas formalis ad odium, vel pœnam posset auferri per condonationem Dei, ergo negatio talis condonationis non supponit dignitatem, cum illa ipsa dignitas auferri posset, si Deus condonasset omnem culpam, & pœnam. Potest itaque Deus velle retinere ius ad odium, non quia homo dignus est, ut retineatur: sed quia ipse Deus habet ius ad retinendum, & propter alia motiva per quam retentionem homo fit dignus odio dignitate proxima, cum prius esset dignus remore: quæ tamen dignitas remota non erat dignitas proxima ad retentionem iuris, sed potestas retinendi in Deo, & debitum passivum illius retentionis in homine, ut explicuimus: quod debitum non sufficit ad denominandum hominem dignum, quia dignitas quæcumque auferri potest per condonationem, atque adeo includit, & supponit negationem condonationis, quam tamē non includit, nec supponit illud debitum passivum, cum possit stare simul cum actuali condonatione.

SECTIO X.

De necessitate virtutis pœnitentiæ.
ex præcepto.

170.

Non defuerunt Theologi negantes, obligari peccatorem ex præcepto ad pœnitentiā, quos

tacito nomine refert Medina *Codice de pœnitentia* quest. 2. §. *Est sit necessarium.* Et Andreas Vega lib. 1. in *Concil. cap. 19.* cum quibus sensit Victoria, ut refert Canus *relezione de Pœnitentia par. 4.* ductus præsertim auctoritate sancti Thomæ 1. quest. 14. art. 2. cuius mentem postea examinabimus.

Verissima Theologorum omnium sententia affirmat eiusmodi præceptum, præcindendo pro nunc à præcepto naturali, & positivo, & ab aliis circumstantiis illius præcepti. Ita Sanctus Thomas in *presenti* quest. 84. art. 7. ad 1. & 2. & alij Theologi, quos congerunt & sequuntur Suarez in *presenti* disp. 15. sect. 1. Vasquez q. 86. art. 2. dub. 2. & ceteri recēiores, qui id probant ex illo Ierem. 8. *Nunquid qui cadit, non resurget, & qui auersus est, non reuertetur? Quare ergo auersus est populus iste in Ierusalem auersione contriti- sa? &c. Nihilus est qui agat Pœnitentiam super peccatis suo dicens: quid feci?* Adducunt etiam Tertullianum lib. de *pœnitentia.* Hieronymum cap. 7. in *Eclesiastem*, & alios.

Ratio clarissima est, quia omnes fatentur pœnitentiā esse necessariam necessitate mediæ iuxta illud Luc. 13. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis.* Ex hac autem necessitate mediæ colligitur clarè necessitas præcepti: quia sicut homo obligatur ad procurandum sibi suum vltimum finem, & consequutionem beatitudinis, sic obligatur ad ponendam mediā necessariā, sine quibus beatitudinem consequi non potest: qui enim non vult medium necessariū, & vnicū, non vult efficaciter finem ergo salutem ex eo capite, & obligatione procurandi salutis propriam oritur obligatio pœnitentiæ. An verò ex aliis etiam capitibus oriatur videbimus postea.

Contra hanc veritatem obicitur primo, ut diximus, auctoritas S. Thomæ 1. 1. *dicta* quest. 14. art. 2. & in 2. *set. dist. 18. art. 3. ad 3.* qui dicit impœnitentiam, propter est solum permanentiam in peccato vsque ad mortem, non esse speciale peccatum, sed circumstantiam quamdam peccati; impœnitentiam verò, propter est propositum non pœnitendi, esse speciale peccatum; unde videtur sequi, quod in sententiâ sancti Thomæ non sit speciale præceptum pœnitentiæ: diuersum à præceptis non futurandis, non adulterandis, alioquin ipsum non pœnitere esset speciale peccatum contra illud speciale præceptum.

Respondent aliqui, sanctum Thomam ibi distinguere peccatum impœnitentiæ à mera permanentia in peccato, cuius nomine intelligit permanentiam absque aduertentia ad obligationem pœnitendi, ut quando quis subito moritur; quo casu non datur speciale peccatum impœnitentiæ: secus quando aduertit homo instare mortem, & vegere præceptum pœnitendi. Ita P. Coninch in *presenti* disp. 3. dub. 1. num. 3. Sed reicitur facile, quia illa permanentia materialis in peccato non solum non est peccatum speciale impœnitentiæ, sed nec potest esse circumstantia peccati præteriti, cum ratione inaduertentiæ non sit voluntaria, aut culpabilis: non potest ergo S. Thomas illam solum intelligere, quando dicit, esse non esse speciale peccatum, sed circumstantiam peccati præteriti.

Ideo P. Suarez post alias vias tentatas *sect. 2. n. 11.* concludit S. Thomam condistinguere speciale peccatum impœnitentiæ ab illa generali in hoc, quod illa fiat ex voluntate, & proposito directo non pœnitendi, hæc verò ex voluntate indirecta. Unde concludit, non semper distinguere speciale peccatum ab illa generali in hoc, quod illa fiat ex voluntate, & proposito directo non pœnitendi, hæc verò ex voluntate indirecta. Unde concludit, non semper distinguere speciale peccatum ab illa generali in hoc, quod illa fiat ex voluntate, & proposito directo non pœnitendi, hæc verò ex voluntate indirecta. Unde concludit, non semper distinguere speciale peccatum ab illa generali in hoc, quod illa fiat ex voluntate, & proposito directo non pœnitendi, hæc verò ex voluntate indirecta. Unde concludit, non semper distinguere speciale peccatum ab illa generali in hoc, quod illa fiat ex voluntate, & proposito directo non pœnitendi, hæc verò ex voluntate indirecta.